

TUNISIJOJ J. A. V. ARMIJA UŽĖMĖ MATEUR

AMERIKOS IR PRANCUZIJOS DALINIAI ARTEJA PRIE BIZERTOS BAZĖS

Enfidaville šiaurėje 8-oji britų armija atmušė stiprų vokiečių tankų puolimą

SAJ. STABAS Š. AFRIKOJE, geg. 3 d. — Iš fronto ateinančios žinios sako, kad J. A. Valstybių kariuomenės daliniai šiandien įžengė į Mateur miestą, kuris randasi tik 18 mylių atstume nuo pačios Bizertos.

Viduržemių jūros pakraštį prancūzų ir marokietiškių kariuomenės daliniai žymiai pasistumė pirmyn visame fronte. Prancūzų štabo pranešimas tvirtina, kad prancūzų daliniai randasi arčiausiai prie Bizertos. Iš prancūzų fronto linijų prancūzams tebelieka tik 15 mylių iki Bizertos.

Vietomis priešas apleidžia pirmas linijas ir traukiasi į geriau ginamas ir saugesnias vietas. Vokiečių kariuomenės eilėse pastebimas išvargimas. Sąjungininkai taip pat keičia ilgiau fronte buvusius dalinius.

Sąjungininkų karo vadovybė dėš pastangas prasiveržti pralaužtoje fronto linijoje, kad galėtų atskirti Bizertos srityje kovojančius vokiečius nuo pietu fronte esančių, bet vokiečiai čia dar turi stiprią poziciją.

Vokiečių tankai puolė 8-tos britų armijos pozicijas. Gen.

Montgomery daliniai atmušė vokiečius, bet britai nepajėgia stumtis pirmyn, načiai įsistiprinę gerai ginamuose kalnuose.

Vakar dienos kovų metu prancūzų armija buvo priversta pasitraukti Pont du Fahs fronte, bet vėliau vėl atėmė iš vokiečių savo pozicijas.

Praeitą šeštadienį Kef Touila srityje amerikiečiams ir prancūzams pavyko paimti nelaisvėn 641 "ašies" kareivį. Belaisvių tarpe buvo 66 vokiečiai, o likusią dalį sudarė italai.

Amerikos lakunai užpuolė vokiečių tankų dalinį, kuris slinko Mejez el Bab-Tuniso keliu. Bombardavime dalyvavę lakunai tvirtina, kad matėsi keturi stiprūs sprogimai. Manoma, jog pavyko sunaikinti bent keturi nacijų tankai.

Britų lakunai išmetė daug bombų ant vokiečių Teburba fronte.

Sąjungininkų aviacija puolė Tunisijos pakraščiais plaukiojančius "ašies" laivus. Vienas laivas nuskandintas, kiti du sužeisti. Sąjungininkų aviacija dominuoja visas Tunisijos padanges, neduoda vokiečių lakunams pasirodyti kovos lauke.

Vokiečių Karininkas Nelaisvėje

Vokiečių submarino karininkas. Prie Carolina pakraščio submariną paskandino Amerikos laivas ICARUS. Submarino igula (kai kurie buvo sužeisti) pateko į nelaisvę.

ANGLIKASIAI BAIGĖ STREIKĄ, DARBAS PRADĖTAS VISOSE KASYKLOSE

John Lewis liepė dirbti dvi savaites, kol unija pasirašys naują sutartį

WASHINGTON, D. C., geg. 3 d.—Anglikasiai baigė streiką, dalis jų šiandien pradėjo darbą, o kiti pradės dirbti rytoj.

Anglikasių unijos prezidentas John Lewis patarė anglikasiams pradėti darbą antradienį.

Lewis susitarė su sekretorium Ickes dėl dviejų savaitių paliaubų. Šite laikotarpįje unija tikisi pasirašyti naują sutartį dėl ateinančių metų darbo.

Anglikasiai butų visur galėjė pradėti darbą šiandien, bet Lewis viena diena negalėjo informuoti visų unijų.

Roosevelto kalba paveikė kasėjus

WASHINGTON, D. C., geg. 3 d.—Vakar vakare prezidentas Rooseveltas pasakė kalbą, kurioje patarė anglikasiams grįžti į darbą.

Prezidentas ispėjo, jog anglikai vistiek bus kasami, nes kraštui jie būtina reikalingi karui vesti.

Rooseveltas įtikino anglikasius, kad karo metu jų darbas yra tokios svarbos, kaip ir kareivių. Prezidento kalba paveikė daugelį anglikasių.

Afrikoj paleis 5,000 kalinių

ALZIRAS, Afrika, geg. 3 d.—Gen. Giraud vakar pareiškė, kad netrukus bus paleisti 5,000 suimtųjų, kurie laikomi koncentracijos stovyklose.

Gen. Giraud įsakęs panaikinti visas koncentracijos stovyklas jo valdomoj prancūzų Afrikoj.

Bus paleisti Ispanijos respublikonai ir užsieniečiai, kurie kovojo prieš vokiečius Ispanijoj ir pačioje Prancūzijoje.

Vokiečiai apsupo visą Rjukan distriktą Norvegijoj, kur išsprogdintos didelės jėgainės. Naciai ieško sabotažnikų. (ONA).

Vėliausios Naujienos

— Amerikos kariuomenė, užėmusi Mateur, veržiasi tolyn į rytus pralaužto frontu. Teburbai gresia didelis pavojus. Nelaisvėn paimta keli tukstančiai kareivių. Vokiečiai pertvarko viso fronto linijas.

— Mussolini prašo Hitlerio kariškos ir ekonominės paramos Italijai ginti. Italų karo laivynas nebandys evakuoti kareivių iš Tunisijos, sako italai.

— Anglikasių unija valdžiai stato tuos pačius reikalavimus, kuriuos statė kasyklų savininkams, pareiškė Lewis.

— Gen. de Gaulle reikalauja tuojau susitikti su gen. Giraud. Pastarasis sutiko susitikti ir aptarti visus vienybės reikalus.

— Rusai numušė 54 vokiečių lėktuvus Kubanės fronte.

— Vokiečiai rengiasi Anglijos invazijai, Goebbello agentai skelbia per Madrido slauksnius.

LIETUVOJ NACIŲ GEN. JUST NERANDA SAVANORIŲ VOKIEČIŲ KARIUOMENEI

Sovietų gen. Andrei Vlasov organizuoja rusus kovai prieš Stalino režimą

STOCKHOLMAS, švedija, geg. 3 d. — Vokiečių karo vadovybė deda pastangas suorganizuoti nuo 300,000 iki 500,000 rusų kareivių belaisvių tarpe, kurie sutiktų vesti kovą prieš Stalino režimą.

Tvirtinama, kad ties Kievu nelaisvėn patekęs sovietų gen. Andrei Vlasov du kartu kalbėjėsis su Hitleriu ir sutikęs organizuoti rusus. Pasakojama esą Hitleris įtikinęs gen. Vlasovą, jog nacių tikslas esą "išlaisvinti Rusiją nuo Stalino".

Vokiečių gen. Just, kuris pirmiau buvo karo attache Kaune, kelis kartus kreipėsi į lietuvius, prašydamas savanorių vokiečių kariuomenėn, bet lietuviai atsisako tarnauti vokiečiams. Į pakartotinus vokiečių atsišaukimus, tik tai keli savanoriai atsižadė.

Okupantai nepatenkinti valgyti norinčiais Lietuvos gyventojais, juos kritikuoja (Laišku per Lisaboną, Portugaliją)

Gruodžio 10 dienos "Deutsche Zeitung im Ostland" įdėjo savo vyriausio redaktoriaus vėdamąjį straipsnį, pavadintą "Pilvo vergai Ostlande". Redaktorius aštriai puola tokius "pilvo vergus", kurie negalvoja apie nieką kitą, kaip tik tiktai apie valgi.

Jis primena, kad vokiečių kariuomenėi išvijus bolševikus, visi "Ostlando" gyventojai buvę kupini padėkos ir dėjaugsmo. Tačiau dabar atroda, kad "tam tikri sluoksniai tų senai užmiršo".

Redaktorius dar primena pasakymą, apie "nacionalinius psichopatus", kurių esą ir "Ostlande".

—ŠIOS DIENOS KARO VEIKSMAI

TUNISIJOJE: Amerikos kariuomenė įžengė į Mateur miestelį. Kovos eina Pont du Fahs ir Enfidaville frontuose. Tunisijos šiaurėje prancūzai randasi tik 15 mylių nuo Bizertos.

RUSIJOJ: Sovietų armija sunaikino 25 nacių tankus ir užmušė 7,000 kareivių Kaukazo fronte.

AUSTRALLIJOJ: Japonų aviacija smarkiai bombardavo Darwiną uostą. Sąjungininkai numušė tris prieš lėktuvus.

KINLIJOJ: Amerikos lakunai numušė 7 japonų lėktuvus Hnan provincijoj.

ALEUTŲ SALOSE: Šeštadienį Amerikos lakunai 13 kartų bombardavo japonų bazes Kiska saloje. Sunaikinti išibėgėjimo laukai lėktuvams.

Rusijon sius medžiagą per Aliaską

STOCKHOLMAS, švedija, gegužės 3 d.—Vokiečiai Berlyne tvirtina, kad sovietų Rusija gauna įvairios karo medžiagos iš J. A. Valstybių per Aliaską. Amerikos laivai Kanados pakraščiais plaukia 6,000 mylių, kol pasiekia Chabarovo uostą.

Rusai pravedė geležinkelį Chabarova, kad galėtų atsiimti prisiųstą medžiagą.

Mirė Hitlerio smogikų vadas

LONDONAS, geg. 3 d.—Berlyno radijas šiandien paskelbė, kad Viktor Lutzes, smogikų štabo viršininkas, šiandien mirė nuo žaizdų.

Lutze šiomis dienomis sunkiai susižeidė automobilio nelaimėje.

Lutze tapo smogikų vadu, kai Hitleris nužudė kapitoną Roehmą, pirmą smogikų vadą.

— Senatorius Lucas tvirtina, kad Bermudos konferencijoj susitarta dėl daugelio pabėgėlių reikalų.

AUSTRALLIJOJ JAPONAI SMARKIAI BOMBARDAVO DARVINO UOSTĄ

Nelaisvėn paimti lenkų karininkai buvo išžudyti 1940 m., sako nacių radijas

SAJ. STABAS AUSTRALLIJOJE, geg. 3 d.—Japonų aviacijos eskadrilės bombardavo Darwiną ir padarė sąjungininkams didelių nuostolių, skelbia gen. MacArthur štabas.

Sąjungininkai numušė tris japonų lėktuvus, iš 51 atskridusio lėktuvo. Pavyko sužeisti 9 priešo naikintuvus ir vieną bombanešį.

[Japonų radijas skelbia, kad jiems pavyko numušti 21 lėktuvus. Šios žinios nepatvirtintos.]

Lenkų karininkai išžudyti 1940 m.

NEW YORK, N. Y., geg. 3 d.—A. P. skelbia Berlyno radijo paskelbtą žinią apie lenkų karininkų išžudymą.

Vokiečių sudaryta komisija patyrė, skelbia Berlyno radijas, kad lenkų karininkai buvo sušaudyti ir palaidoti šalia Smolensko 1940 metais. Visais metais prieš sovietų-vokiečių karą.

Vokiečiai iškasė 7 duobes, kuriose rado 982 lavonus. Vokiečių radijas pakartojo žinią, kad ji dar labiau pakenktų sovietų

Nori anglių iš Prancūzijos

BERNAS, šveicarija, geg. 3 d.—Patirta, kad Hitleris pareikalavo iš prancūzų daugiau vynu įvairiems darbams ir daugiau anglių.

Hitleris pareiškė Lavalui savo nepasitenkinimą, reikalauja be atidėliojimo gaminti daugiau anglių.

Italijos karo pramonės dirbtivės turėjo užsidaryti dėl anglių stokos. Vokiečiai nepajėgia pagaminti prižadėto anglių kiekio, jį privalės paruošti prancūzai.

Ruošiasi kovoms rytų fronte

MASKVA, Rusija, geg. 3 d.—Sovietų ir vokiečių kariuomenė ruošiasi kovoms 1,800 mylių fronte, skelbia sovietų spauda.

Kaukazo fronte rusams pavyko užmušti 7,000 "ašies" kareivių ir sunaikinti 25 nacių tankus.

Vokiečiai norėjo įsistiprinti Novorosijsko srityje, bet rusams pavyko juos išnaikinti.

— Senatorius Hiram Johnson sveikata gerėja.

ORAS

Šiltnesis.
Saulė teka — 5:43; leidžiasi 7:52.

PRADANT GEGUŽĖS 1D. Naujienų Raštines VALANDOS

kasdien nuo 8:30 val. ryto iki 7:00 val. vakaro.

SESTADIENIAIS tiktai iki 2:00 val. popiet.

SEKMADIENIAIS bus uždaryta.

Appgarsinimus telefonu CANAL 8500 galit priduoti sekmdieniais nuo 4 iki 6:30 popiet.

"NAUJIEŅŲ" ADM.

Chicago Lithuanian Society CHICAGOS LIETUVIU DRAUGIJA

IŠ CHICAGOS LIETUVIU DRAUGIJOS PASTOGĖS

PIKNIKAI

Piknikų šią vasarą bus ne daug ir jie nebus sėkmingi.

alkoholiniai gėrimai mažėja. Tavernos ir kitos gėrimo įstaigos jų jau negauna ganėtina.

Kiek sėkmingesni piknikai šią vasarą gali dar įvykti miestų ir priemiesčių daržuose, kur esama viešosios transportacijos.

KVIEČIAME TAPTI DRAUGIJOS NARIU

Chicago Lietuvių Draugija turi arti 6,000 narių.

Šiame mieste randasi apie 100,000 lietuvių. Visi, kurie nėra pasnėgi ir yra sveiki, turėtų tapti vienos milžiniškos draugijos nariais.

Remkite Lietuviską Žyduka. NATHAN KANTER MUTUAL LIQUOR CO.—WHOLESALE

Nauji Lietuviskai REKORDAI po 75c vienas

Gaunami vien tik Budriko didžiulėj krautuvėje, 3241 South Halsted St., Chicago, Ill.

- 500 Chicagoiečių Polka — Stasy Polka — Radio Orchestra. 501 Močiūtė Mane Barė—Mylėjau Mergelę — Viktoras Bekkeris ir Radio Orchestra.

Jos. F. Budrik INCORPORATED

3241 So. Halsted Street TEL. CALUMET 7237 KRAUTUVĖ — RAKANDŲ — RADIO—JEWELRY

RICKEYVILLE, PA. — Angliakasiai sudėjo savo įrankius ir apėjo kasyklą iki tolimesnio patvarkymo.

SAVA PASTOGĖ

Nauji nariai

Visi žinome, visi jaučiame, kad dabar gyvenimas yra visai kitoks, negu jis buvo prieš trejetą ketvertą metų.

Jei karo pradžioje (kai karas prasidėjo Europoje) mes bent šioje šalyje permainų beveik neįvydėme, tai visai kas kita yra dabar.

Permainingos pradžioje vyko laipsniškai ir jos mažai tebuvo pastebimos. Bet kai Amerika liko užplūta ir įsitraukė į karą, tai ir visas gyvenimas pradėjo keistis daug greičiau.

Seniau mažai kas ir tepagalvodavo, kad Amerikos gyventojams teks "susivargyti" ir be daugelio dalykų apsieiti.

Vienas tokių dalykų — tai guma, kuri buvo importuojama iš dabar japonų užimtų teritorijų. Del gumos trūkumo liko žymiai apribotas važinėjimas automobiliais, nes stengiamasi sutaupyti padangas.

Bet tai tik mažmožis. Tikrai mažai kas tseitikėjo, kad mes turėsime maisto racionavimo. Amerikeičiams tiesiog sunku buvo ir įsivaizduoti, kaip tai gali būti maistas pagal kortelės pardaavinėjimas.

Tačiau šiandien mes turime ir maisto racionavimo ir daug kitų suvaržymų. Jei karas prailga, tai turėsime dar labiau susispausti ir dar be didesnio skaičiaus visokių dalykų apsieiti.

Tai faktai, su kuriais turime ir turėsime skaitytis. Kai kraštas kariauja, tai visiems pirmausia turi rūpėti karo laimėjimas, — visa kas kita tai tik antraeilis dalykas. — Tai tokia susidarė buklė, kurioje tenka veikti mūsų orga-

nizacijoms. Ir reikia pasakyti, kad ji nėra palanki klestėjimui ir stiprėjimui pašalinių draugijų ir susivienijimų.

Gal skaudžiausiai atsiliepija jaunų narių netekimas. Jauni nariai ne tik pašaukiami tarnauti į armiją, bet ir bendrai sumazėja ir susiaureja dirva naujiems nariams gauti.

Kaip žinia, kiekviena organizacija stengiasi gauti jaunesnio amžiaus narių. Bet jų skaičius vis mažėja ir mažėja, — armijos amžiaus vyrai arba jau tarnauja kariuomenėje arba laukia savo eilės, kada bus pašaukti. Iš to amžiaus vyrų grupės labai sunku gauti narių.

Lieka jaunesnio amžiaus moteris, kurias ir bandoma kiek galima daugiau įrašyti. Taip pat ir kiek senesnio amžiaus vyrai. Tokioms aplinkybėms esant visoms organizacijoms sunkiau klojasi su naujų narių įrašymu.

Daugelis organizacijų faktiškai visai nebegali įrašyti narių, o kurios ir įrašo, tai įrašo žymiai mažiau, negu praėityje.

Kad naujų narių sunkiau gauti, tai visiems žinomas faktas. Tada jaučia ir mūsų organizacija. Tiesa, iki šiol sekėsi neblogiausiai, bet ne taip gerai, kaip norėtumėme.

Nuo šių metų pradžios iki dabar naujų narių jau įrašyta šimtas su kvoteriu. Tai galėtų sudaryti nemenką draugiją. Štai vėliausiai įrašytų naujų narių sąrašas:

- Apemija Dadura Mary Rashkuns Kazin Buta Adomas Ulkis Domicėlė Martisius Petras Kurzikauskas John Bruzas Frances Saber Adeline Ann Bell Pius G. Aleksynas Andrew Margis Zenonas Noreika Ignas Daugirdas Joseph Rashinski Frank Dragunas Lucie Daviott George Peter Zemeckis Rozalia Jacobs Dominika Gvalda Petrenella Boguslow Bernice Kazluskas Charles Rank Frank Rupšis Juozapas Naverauskas Peter Boyden William Vales John Toleikis Stanley Petrauskas Vera Faiza William Pukstis Charles Shaikis Julia Macis

FOR VICTORY BUY UNITED STATES BONDS & STAMPS

NAMŲ FRONTAS

PERZIURKITE SAVO PERGALĖS DARŽUS

Neapleiskite savo Pergalės Daržų. Daug daržininkų entuziastiškai užveda daržus, bet už kiek laiko jų entuziazmas išsihaigia ir viskas dingsta.

Šiandien negalime leisti jokių eikvojimą sėklų, trašų ir darbo — karo laikas, reikia viską tautpyti. Laukite, kol žemė pasidarys tinkama kasinėti ir sodinkite tinkamu laiku.

Atsiminkite, kad maistas yra karo ginklas... ir yra kiekvieno asmens pareiga prižiūrėti, kad tas ginklas vartojamas prieš Ašį. Taigi, prižiūrėkite savo Pergalės Daržus.

Kada auginate daržoves dėl vitaminų ir sveikatos, sodinkite ne vienos rūšies, bet kelias. Sėkite originalų sodinimą su kitais.

- a) Nesodinkite per daug vienos rūšies daržovių vienu kartu. Svarbu, kad mes viską suvartotume, kas tik augs. b) Kada sodinate, užlaikykite praktiškus patarimus. Visą gerai apsvarstykite — kokio derliaus ir kiek norite turėti.

Mūsų kasdieninė dieta

Racionavimas visokių rūšių maisto ir reikalingumas užlaikyti mūsų karo laiko sveikatą ir jėgas reikalauja atsargų prižiūrėjimą savo kasdieninės dietos. Jung. Valstijų Žemdirbystės Departamentas sako, kad mūsų kasdieninė dieta privalo turėti septynias rūšis maisto.

Pirmoju grupę randasi žalios ir geltonos daržovės; antroji grupė, — apelsinai, tomatai ir "grapefruit", arba žali kopūstai arba salotų žalumynai; trečioji grupė, — bulvės ir kitos daržovės ir vaisiai; ketvirtoji grupė, — pienas ir pieniniai produktai; penktą grupę, — mėsa, vištiena, žuvis, kiaušiniai arba džiovinti žirniai ir pupos, riešutai, pinacų sviestas; šeštoji grupė, — duona, miltai arba iš grūdų maistas; septintą grupę, — sviestas arba "margarinė". — OWI.

IN WAR BONDS

KODĖL KENTĖTI DEL KOJŲ?

BORO CYL CO., 1200 N. Ashland Av. Tel. BRUNS. 7209

REFINISHING REPAIRING UPHOLSTERING SUTAUPYSIM JUMS PINIGŲ

Jei Kam Reikalingi Pinigai Duodam PASKOLAS

ant Pirmų Morgičių UZ MAŽESNĮ NUOSIMTĮ BE KOMIŠINO

STANDARD FEDERAL SAVINGS and LOAN ASSOCIATION of CHICAGO

JAUCIATĖS BLOGAI? VISISKAI PALENGVINSTE SAU —SIUO MODERNISKU SVELNIU BUDU

Feen-A-Mint 10c

Geras Siuvėjas VALYMAS DAZYMAS IR KATILNŲ TAISYMAS

Naturalė Išvaizda Nauji VELVATONE DANTŲ PLEITŲ

HEJNA BROS. DENTAL PLATE CO.

FOTOGRAFAS CONRAD

VICTOR BAGDONAS LOCAL & LONG DISTANCE MOVING

Sophie Barcus RYTINĖ RADIO VALANDA —IS STOTIES— W.G.E.S.

NAUJIENOS

THE LITHUANIAN DAILY NEWS
Published Daily Except Sunday by The Lithuanian News Pub. Co., Inc.
1739 South Halsted Street
Telephone CANal 8500

Subscription Rates:
\$6.00 per year in Canada
\$8.00 per year outside of Chicago
\$3.00 per year in Chicago
3c. per copy.

Entered as Second Class Matter March 7th 1914 at the Post Office of Chicago, Ill., under the act of March 3rd 1879.

Naujienos eina kasdien išskiriant sekmadienius. Leidžia Naujienų Bendrovė, 1739 S. Halsted St., Chicago, Ill. Telefonas Canal 8500.

Table with 2 columns: Category (Chicagoje-paštu, Užsieniuose) and Price (Metams, Pusei metų, Trims mėnesiams, Dviem mėnesiams, Vienam mėnesiui)

Table with 2 columns: Category (Užsieniuose) and Price (Metams, Pusei metų, Trims mėnesiams, Dviem mėnesiams, Vienam mėnesiui)

Pinigus reikia siųsti pašto Money Orderiu kartu su užsakymu.

APŽVALGA

PEYROUTON IR NOGUES

Vienas iš francūzų grupės, neseniai atvykusių į Londoną, yra Pierre Vienot, kuris buvo užsienio reikalų ministerio padėjėjas Leono Blumo kabinete. Jisai papasakojo įdomių dalykų apie dabartinį Alžyro gubernatorių, Marcel Peyrouton, ir Maroko gubernatorių, Auguste Nogues.

Vienot sako, kad budamas užsienio reikalų ministerio padėjėju, jisai pašalino Peyroutoną, kuris tuomet buvo Moroko gubernatorius, ir paskyrė jo vieton Noguesą. Peyrouton buvo pašalintas dėlto, kad jisai simpatizavo diktatūros principams ir žiauriai elgdavosi su Afrikos gyventojais.

STALINAS SIULĖ "KOM-PROMISĄ" LENKAMS

Washingtonė gauta daugiau informacijų apie konfliktą tarp lenkų vyriausybės ir sovietų, kuris atvedė prie santykių nutrukimo.

Nesutikimai tarp lenkų ir sovietų valdžios eina jau seniai. Generolas Sikorskis reikalavo, kad būtų išleisti iš Rusijos lenkai tremtiniai ir kad tiems lenkams, kurie negalės išvažiuoti, būtų teikiama pašalpa.

Sovietų valdžia laikė SSSR piliečiais visus žmones, pabėgusius į Rusiją iš tų sričių, kurias Maskva buvo prijungusi prie Sovietų Sąjungos 1939 m., kai Stalinas draugavo su Hitleriu. Pagaliau, sovietų valdžia sutiko padaryti "nuolaidą": ji pasiūlė pripažinti lenkų pilietinę teisę pabėgėliams, kurie yra lenkiškos kilmės, bet ne ukrainiečių, baltų, lietuvių arba žydų, ir sutiko leisti lenkams išvažiuoti iš Rusijos.

Tačiau gen. Sikorskis vyriausybė šito kompromiso nepriėmė. Per metus laiko ėjo diskusijos tarp Londono ir Maskvos; paskui sovietų valdžia savo pasiūlymą atšaukė ir dabar laiko sovietų piliečiais visus tremtinis iš teritorijų, kurios buvo prijungtos prie SSSR. Į tą kategoriją įeina ir karo belaisviai, kurių grąžinimo reikalauja lenkų vyriausybė.

Kiek Washingtonas numano, sovietų valdžios pusėje nematyt jokių ženklų, kad ji atnaujins savo "nuolaidos" pasiūlymą lenkams arba sutiks persvarstyti sienų klausimą su tikslu sulopyti nutrukusius sovietų-lenkų santykius.

BOLŠEVIKŲ ATAKOS PRIEŠ LENKUS NESILIAUJA

Sovietų armijos laikraščio "Krasnaja Zvezda" (Raudonoji Žvaigždė) žymus bolševikų publicistas Emeljan Jaroslavskis rašo, su kokių pasišventimų rusai kovoją prieš "pikčiausiajį pažangiosios žmonijos priešą", ir priduria:

"Iš to kyla pasipiktinimas, kurį mes jaučiamės dėl Lenkijos šovinistų — Sikorskio vyriausybės — pastangų paremti biarū hitlerininkų šmeižtą prieš Sovietų Sąjungą. Musų liaudies ir žmonių masės visose demokratines šalyse pilnai pritaria Sovietų Valdžios nutarimui nutraukti diplomatinis santykius su Lenkijos Valdžia, kuri stūjo į kontaktą su Hitleriu."

Jaroslavskis kartoja Wandos Wasilewskos laikraščio "Wolna Polska" (Laisvoji Lenkija) žodžius, kad Sikorskio vyriausybė "nukrito į bedugnę" ir žemiau nukristi jau negalinti. Is to galima numanyti, ko sovietai nori. Jie nori, kad Sikorskio vyriausybė arba pasitrauktų arba persiorganizuotų, taip kad nauja lenkų vyriausybė galėtų būti suorganizuota iš "tinkamų" Maskvai žmonių.

Jeigu lenkai šitame punkte nusileistų, tai būtų sudaryta "precedentas", kad lenkų valdžia turi būti tokia, kokios reikalauja Stalinas. Gyvendinius šitokį nusistatymą santykiuose tarp Lenkijos ir sovietų Rusijos, iš Lenkijos nepriklausomybės paliktų tiktai šešėlis.

Kova čia, vadinasi, eina jau ne tik dėl tam tikrų buv. Lenkijos teritorijų, kurias sovietų valdžia savinasi, bet dėl lenkų tautos apsisprendimo teisės. Aišku, kad lenkai šitą Maskvos reikalavimų patenkinti negali, ir sąjungininkų valdžios jų neverčia. Britanijos užsienio reikalų ministeris Edenas Sikorskiui pasakė, kad nei Anglija, nei Amerika nedarys spaudimo į lenkų vyriausybę, kad ji prisitaikytų prie sovietų pageidavimų.

Praeitės patyrimas rodo, kad toks pataikavimas Maskvai vistiek naudos neatneštų.

A. SMETONA BANDĖ MALDINTI STALINĄ

Prisimena 1941 m. birželio mėnesis (dar prieš rusų-nacių karą), kai Maskva staiga apkaltino Lietuvos valdžią, kad ji "vagia raudonarmiečius" iš sovietų įgulių Lietuvoje ir daro pavojingas SSSR gyvybei sutartis su latviais ir estais. Urbšui nuvykus į Maskvą pasiteisinti, Molotovas pareikalavo, tarp kitų dalykų, kad būtų pakeistas ministerių kabinetas, sudarant jį iš tokių žmonių, kurie bus draugingi sovietams ir "lojaliai" vykdys sutartį su SSSR.

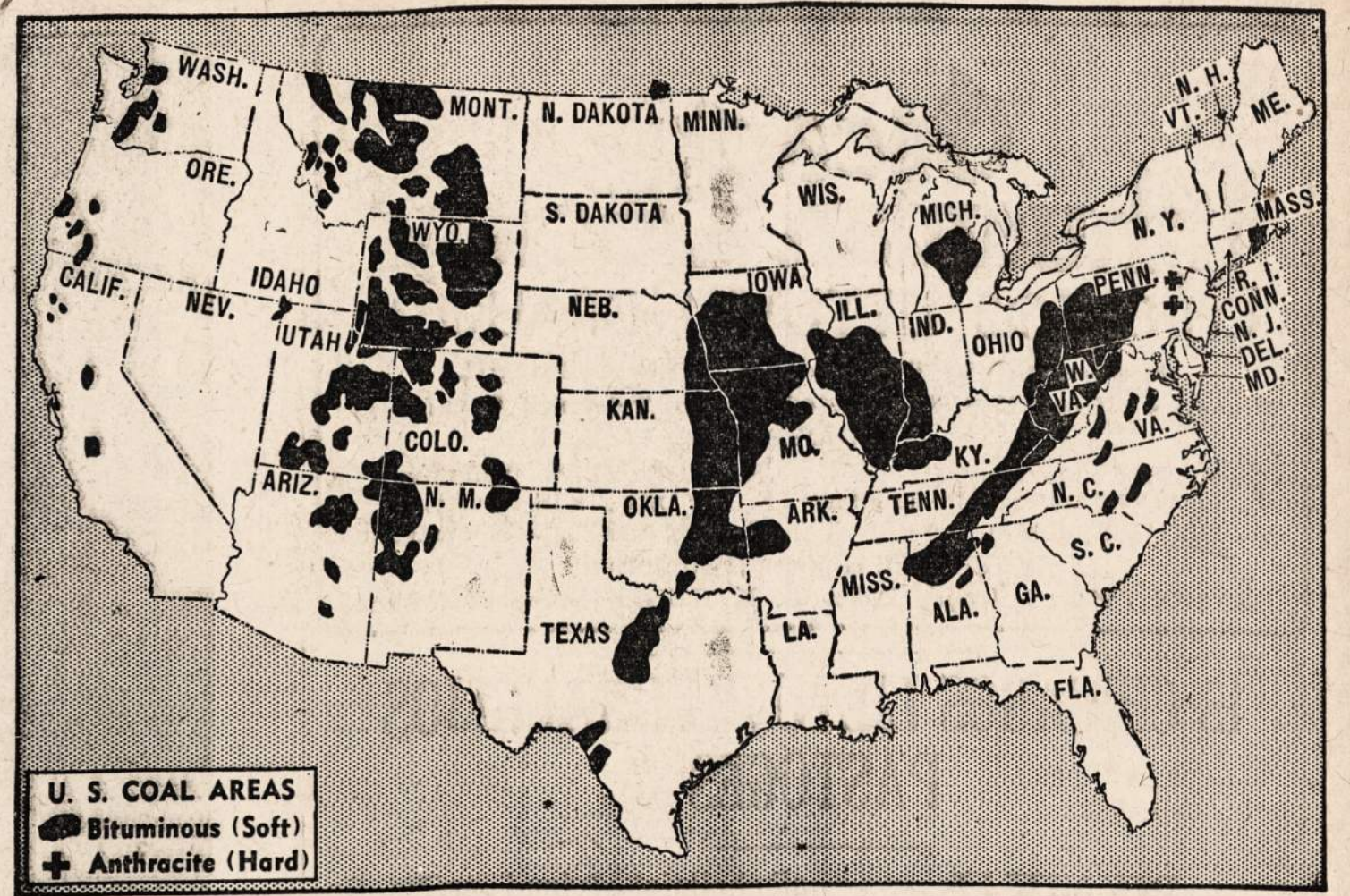
Antanas Smetona mėgino sovietų valdžią patenkinti ir pasiūlė paskirti ministru pirminku, vietoje Merkio, gen. Raštikį. Bet Molotovas pasiūlymo nepriėmė ir Smetona, perdavęs savo "galią" Merkiui, dumė į užsienį "sveikatos taisyti"; o tuo tarpu iš Maskvos atvyko į Kauną čekistų viršininko padėjėjas, Dekanozovas. Jisai paliepė Merkiui pavesti ministerių kabineto sudarymą Justui Paleckiui.

Paleckis kabinetą sudarė ir Merkys rezignavo. O ar šitas "appeasementas" Staliną nuramino?

Kai kurie Lietuvos politikieriai manė, kad Maskva jau bus soti ir Lietuvai skriaudos nedarys. Todėl į Paleckio kabinetai sutiko įeiti Galvanas, Krėvė-Mickevičius ir kai kurie kiti nekomunistinio plauko žmonės. Bet jie apsiriko. Kai tik į Lietuvą privaziavo daugiau žvalgybininkų iš SSSR, Paleckio kabinetas buvo "apvalytas" nuo nepaklusnių elementų — ir prasidėjo Lietuvos "sovietizacija".

Tas pats atsitiktų ir su lenkais, jeigu jie bandytų "nugalėti" Staliną, skirdami į savo kabinetą "draugingus" jam asmenis.

Lenkai padarė stambią diplomatinę klaidą, reikalaudami, kad Tarptautinis Raudonasis Kryžius dabar iširtų "masinis kryžius kapus" Katyno miškuose (Smolensko apylinkėje). Šito reikalavimo jie daugiau jau nekėlė. Bet Stalinas bandė, ta jū klaidą pasinaudojdamas, ne tik tai "užvožti" dingusiųjų Lenkijos karininkų likimo paslaugį, bet ir paversti lenkus savo vasalais. Neatrodė, kad jam tai pavyks.

Čia parodomos vietos, kur randasi anglies kasyklos ir kur grumojo įvykti angliakasių streikas.

MARTYNAS GUDELIS BOLIAUS ŠILINIO NUOTYKIAI ROMANAS IŠ LIETUVIŠKO KAIMO GYVENIMO (Tešinsys) III. DALIS

5. TARPTAUTINĖ KOMISIJA SKUBA PRIE SIENOS

Lietuviški ir lenkiški papročiai.

Kai virėjai atnešė į kambarį pusę virtos avies, kašėlę lėkščių, duonos ir viską pradėjo dėlioti ant stalo, tai anglas, pasižiūrėjęs į karštą avienuos puodą, tarė:

—Gerai padarėm pasilikę, o tai aš jau buvau bemanęs išvažiuoti be pietų. —Taip tamsta negalėjai pasielgti, — tarė jam kapitonas. —Kodėl? —Lietuvoje, kas pasizada pasilikti pietums, negali išvažiuoti be pietų. —Kodėl? —Lietuvoje toki papročiai. —Negalima nepietauti, nežutrint į jokias priezastis? —Tai jau ne. Išimtyms padaromos tiktai retais atsitikimais. —Kada? —Jeigu kas miršta arba gema, — paaiškino kapitonas. —Kalbon įsimaišė vienas prancūzų karininkas. Jis tarė: —Jeigu gautum telegramą, kad žmona sunų pagimdė, galėtum atsisakyti lietuviškus pietus valgyti.

Visi nusikvatojo, o anglas, pasižiūrėjęs į stalą, pridėjo: —Nuo šių pietų aš neatsisakčiau net ir su tokia telegrama. —Visiems patiko karšta avienuos sriuba. Anglas susidomėję lietuviškais papročiais ir pradėjo kapitoną toliau klausinėti. —O ar svečias Lietuvoje privalo viską suvalgyti kas jam paduodama? — paklausė pulkininkas. —Ne, kiekis priklauso nuo alčio. —Tai svarbus dalykas, — tarė anglas. —Man teko būti Kaukazo kalmuose. Ten, jeigu tu pavadiesdavo į svečius ir paduodavo Kachetijos arba Imeretijos vyno, privalėdavo visą išgerti. Palikdamas neišgertą vyną, padarydavai didžiausią įžeidimą, pagal gruzinų papročius. —Šiuo atžvilgiu lietuviai liberališkesni, negu kaukaziečiai, — įsimaišė kapitonas. — Jie neverčia valgyti nieko, kas svečiam nepatinka. Bet lietuviai skaito įžeidimą, jeigu pietums pasizadėjęs pasilikti svečias išvažiuoja be pietų.

Anglas pradėjo aiškinti, jog tradicijos yra labai svarbus dalykas. Jis važinėjęs po įvairius Afrikos ir Azijos kraštus, visur radęs įvairių papročių. Jis yra pasiryžęs gerbti visų kraštų

mintys nepatiko, bet anglas negalėjo susigaudyti, daug kas jam buvo neaišku. —Man atrodo, kad puodas neturi didelės reikšmės, — pridūrė anglas, — svarbu, kad žmogus būtų pavalgęs.

—Gal kitiems ir nesudaro, bet lietuviai yra pasiryžę ginti savo tradicijas, jie nori ir toliau turėti savo puodą.

—Bet ar dėl puodo verta kraujas lieti ir mirti? — paabejojo anglas.

—Lietuviai mano, kad verta; ypatingai, kai lenkai yra pasiryžę ne tiktai lietuvius penėti iš "savo puodo", bet pirma nori pasisavinti lietuvišką puodą.

—Man atrodo, kad iš tradicijų aiškinimo, mes prijome prie kasdieninės politikos, — įsimaišė prancūzų kapitonas.

—Ne, ponas kapitone, — pridūrė lietuvių kapitonas, — vienas dalykas seka kitą. Lietuviai ne tiktai patys nemėgsta valgyti iš svetimo puodo, bet jie neverčia ir kitų valgyti iš savo puodo. Jeigu pasizadėjęs svečias nevalgo pietų, kaip minėjau, lietuvis juos išmeta, tuo tarpu lenkas sukviečia tarnus pietums.

Anglų pulkininkas buvo labai patenkintas kapitono pasakojimu. Jis pasisakė, kad pasižymėjęs į savo užrašus šią lietuvišką tradiciją, kuri yra labai sena, bet kuri ir šių dienų gyvenime turi didelės reikšmės.

Pulkininkas buvo didelis tradicijų gerbėjas ir jas užrašinėjo. Karininkų mokykloje anglų generolai jam įkalė į galvą, jog kur nueis, visomet privalai gerbti vietos tradicijas. Anglas žinojo, kad anglų valdžia praitame šimtmečiuje turėjo labai didelių nuostolių, vietomis kilo kraujingi karai vien dėl nenoro gerbti tradicijų. Jis gerbė vietos tautų tradicijas Afrikoje, Azijoje, buvo pasiryžęs gerbti ir lietuvių vaisingumo tradicijas.

(Bus daugiau)

SMULKIOS ŽINIOS IŠ VISUR

—Hitlerio smogikų štabo viršininkas Viktor Lutze sunkiai sužeistas automobilio nelaimėje. —Martininkoj prancūzų kariuomenė priešinsis sąjungininkams, jeigu šie bandys pulti, sako gen. de Gaulle. —Vokiečių lėktuvai naktimis bando atvežti gazoliną į Tunisiją.

